

înainte el într-adevăr vorbește despre ea (la pag. 337), deși mai înainte (la pag. 285) el scrie despre «mistr Woldrih Walesky din Benátky» — desigur din Veneția cehă¹.

Analiza amănunțită a limbii cîntecului îl duce pe Tomașevski la concluzia că avem de a face nu cu o limbă ucraineană curată, așa cum credeau Potebnea și Franko, ci cu un dialect ucrainean subcarpatic amestecat în mod simțitor cu elemente slovac, și anume cu dialectul numit «din Šariš» sau «bacivan». Că a fost cules pe un teritoriu slovac-ucrainean, o dovedește, după Tomașevski, caracterul de amalgam al limbii. De aici el deduce că locul cel mai probabil unde a fost notat cîntecul este Veneția, un sat slovac lângă Bardiev în regiunea Šariš, numit de slovaci tot Benatky.

Aceste teze din recenzia lui Tomașevski au fost acceptate de Franko și expuse în «Anexele și adăugirile» la studiul său despre cîntecele populare ucrainene, în care renunță definitiv la părerea că e vorba de Veneția italiană².

Punctul de vedere al lui Tomașevski a fost dezvoltat în 1942 de I. Pankevici, în *Cîntecul despre Ștefan Voievod ca monument al graiului lemk din Šariš*, publicat la Bratislava în 1948³. Autorul face o analiză lingvistică foarte amănunțită a operei ca monument al graiului lemk din Šariš.

În fine, încercarea lui Potebnea de a integra cîntecul în contextul folclorului vechi ucrainean a fost reluată nu de mult de către O. Zilynskyj într-un articol foarte interesant intitulat: *Stara ukrainska piseň o vojvodovi Štefanovi a její význam pro dějiny slovanské lidové písně*⁴. O Zilynskyj arată înruditile profunde de structură artistică ale acestei opere cu colindele ucrainene și cu cele mai vechi dume ucrainene, arătînd că ea reprezintă o modalitate stilistică a cărei adaptare la balada lirico-epică a fost doar schițată în Ucraina, fiind înlăturată în secolele următoare de avîntul impetuos al eposului istoric, în speță al dumeilor. Această modalitate se păstrează însă la alte popoare slave răsăritene, în baladele bielorusse și parțial velicorusse. S-a păstrat integral și în cîntecul ritual ucrainean.

În același timp, O. Zilynskyj compară motivele «Cîntecului despre Ștefan Voievod» cu cîntecele ucrainene din regiunea carpatică și constată numeroase asemănări, atît în ce privește locul acțiunii, cît și în privința subiectului. Mai mult decît atît, structura poetică a cîntecului diferind de dumele și cîntecele istorice ucrainene, este aproape identică cu a colindelor carpatice, fapt ce pare să fi fost întrevăzut și de Hasdeu⁵.

¹ S. Tomașevski, *Замітка до пісні про Штефана Возводу*, în «Записки наукового товариства ім. Шевченка», t. 80, 1907, p. 129. Drept Veneția cehă dau această referire și editorii gramaticii în indicele de localități (p. 382). Trebuie amintit de asemenea că în Veneția slovacă se găsește și o capelă a ordinului «Frăția cehă», de care aparținea Nicodim.

² Cf. I. Franko: *Студії над українськими народними піснями. Додатки і поправки* în «Записки наукового товариства ім. Шевченка», t. 110, 1912, p. 6.

³ *Пісня про Штефана Воєводу як пам'ятка лемківського шариського говору*, în «Lingvistica Slovaca», Bratislava, VI, 1946—1948, p. 353—367.

⁴ Publicat în nr. 1/1960 al revistei «Slavia» de la Praga, p. 76—103.

⁵ Din unele însemnări ale lui Hasdeu deducem că și el considera folclorul carpatic mediul în care a apărut balada. În arhiva lui (dosarul IV mss. 5) se păstrează extrase din culegerea de folclor polon și ucrainean din Galiția a lui Wacław din Olesk. Pe marginile acestor extrase, întilnim foarte dese sublinieri ale unor motive întilnite în «Cîntecul despre Ștefan Voievod». Astfel, de cîteva ori Hasdeu notează prezența motivului Dunării, prezența romînilor, iar la un moment dat, în remarcă pe marginea unei balade în care se întilnesc versurile: «merg turcii în două sfiori, iar tătarii în patru», Hasdeu notează: «balada despre Ștefan cel Mare».